

آبونه شرائطی

داخلی، خارجی هریر ایچون
سنه لکی (۲۵۰)، آلتی آیلنی
(۱۳۰) غره شدور.

[نسخه سی ۵ غروش،
سنه لکی ۵۲ نسخه در،]

اداره خانه

باب عالی بجاده سنده دائره مخصوصه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر

مسلك، موافق آثار مع الممنونیه
قبول اولنور، درج ایدلهین
یازیلر اعاده اولونماز.

الکلیت

دینی، فلسفی، علمی، ادبی هفته لق مجموعه اسلامیه در

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

باش محرر
محمد عا کف

صاحب و مدیر مسئول
اشرف ادیب

اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

عدد: ۳۷۵

۱۷ محرم ۱۳۳۷

پنجشنبه

۲۴ تشرین اول ۱۳۳۴

جلد ۱۵

اسرار قرآن

مقدمہ

نسخہ بحثی

جناب حق ، تشریع ایتش اولدینی احکامی ، یا خود کتب سماویہ ده موجود آیتلردن برینی نسخہ ایتشی یہود ایله نصاری قبول ایتمکده ، مسلمانلر ایسه ، عوام و خواص ، عمومیتله بوکا قائل بولمقدہ درلر . یالکیز مفسر ابومسالم ابن بحر نسخہ عقلاً جائز اولدیغنه قائل اولمقله برابر قرآن کریمده وقوعنی تسام ایتمه مکده در . بز ، شوراده نسخک معناسی ، انواع واقسامی حقده بر تفصیل ایضاحانه کیریشمزدن اول بوبحث حقده بر آرز مناقشه ایتک ایستورز : شبهه سزدیر که جناب حق پیغمبرلر کوندرمک و اولره کتب مقدسه ازال ایتمکدن مقصدی عالمی نوز عرفان و هدایتله منور ایتک ونوع بشری دنیوی معاملاندن ، اخروی حیاتنده هفوه و خطادن قورومقد . بک بدینی بر حقیقتدر که طبایع بشر مختلف ، شئون اجتماعیه غیر مطرددر . احکام تعاملیه نک غایه وضعی ، شئون حیاتیہ نک اصلاحی ، بری دیگرینک حقوقه تجاوز ایتماک ایچون جماعات و افراد آرمه سنده حدود تعینق اولدیغنه کوره بوا حکماک تعیین و تقریرنده اونکله مکلف طوتیله جق امتلرک مزاج و طبیعتلرینک نظر دفته آلمسی ضروریدر . امر تشریعهده بویولده حرکت لازمه حکمت و بصیرت اولونجه قوللرینک سرائر و مایهاتی علیم ، صنعنده حکیم اولان ذات اجل واعلی ، هر شارعک فوقنده اوله رق ، بویولده حرکت سزا و احری اولدینی وارسته بیاندر . جناب حق بزدن اول کلوب کچن امتلره ، حال و شانلرندن بزى پک آرخبردار ایتدیکی بر جوق پیغمبرلر کوندرمش اولدینی محقق بر کیفیتدر . ایمی اهل کتابک اوبیمغز منقدرلر ، کیمی ترقی ایتش ، کیمی درکه انحطاطدن قورتیله مامش ، بعضی مدنی ، بعضی بدوی ، قسماً منور ، قسماً امی اولان بوا متلرک کافه پی ایچون وضع ایدیله جک احکماک عینی ماهیتده اوله سنی می موافق حکمت بویورلر ؛ یوقسه پیغمبرلرینک سوق و ارشادیله سلم فلاح و ترقی ده یواش یواش بوکسله ان ، تدریجی بر طرزده کسب صافیت و مہذبت ایدن بر امت حقده موضوع احکام الہیہ نک هیچ دیکشما مہ سنی می التزام ایدیورلر ؛ عقل البتہ نسخک جوازی قبوله ایدر . ذاتاً کرک احکام الہیہ نک ، کرک احکام موضوعه بشریہ نک نسخی قبول ایتمه سنده صاحجه ، احوال و شئون حیاتیہ نک اقتضاسنه کوره بو حکملردن برینی دیکریله استبدال ایتمه نک برنجی دلیل مشهودانک کندیسیدر .

بوزلر ظن ایدیورلر می که قرآن شرابی دفعه حرام قیلمش ، ایلک حمایهده چوغنه آزینه مساعده ایتماش اولسه یدی جاہلیت اربابی شرابه اوآندہ وداع ایدرلر ، بلا تردد قدحلری الارندن

آتارلر ایدی ؛ خاییر ، بو ممکن و متصور دکدر . و بونک ایچوندر که سائر مملکتلرده محاسن تشریعیه ، وضع ایتدکری قانونلری ، قرارلشدیردقلری حکملری ، لزوم کوردکجه ، دیکشسیرمکدن ، تعدیل و اکمال ایتمکدن قورتیله میورلر .

حیات احمده بوقاعده مطرد بر جریان تعقیب ایدوب طوررکن حکیم و عایم اولان ذات ذوالجلالک بر امتیه فرض ایلدینی شیئی حیات ، فکر ، اجتماعیات اعتباریله اونکله متجانس اولمان دیکر بر امتده فرض قیلمه سی فصل معقول بر حرکت عد اوله بیلیر ؛ باخصوص که « لا یتکلف الله نفساً الا وسعها » دین ده کندیسیدر .

برامته اوکون ایچون حاله مناسب بر حکم ازال ایتسون ده کیت کیده شرائط احوال دیکشمش ، شئون بستیون بشقه بر ماهیتہ انقلاب ایتش اولدینی حالده اوامتک افرادی عینی حکمه رعایت و انقیاده مجبور طوتیق حکمت ازلیه ایجابیله نصل تألیف اوله بیلیر ؛ صاحب شرعه لایق اولان سوق مصلحتله بر حکمی فرض قیلیمق ، بالآخره تغییر و تعدیل ایجاب ایدن اسباب وجود پذیر اولونجه او حکمی نسخ ایله یرینه مصاحته دهها موافق ، عدل و استقامت اساسلرینک محفوظیتنی ضامن دیکر بر حکم اقامه ایتمکدر .

اساساً علمای اسلام بو موضوعه دائر بر جوق شیلر یازمشلر ، کرک تورات کرک انجیلده نصل بالفعل نسخ وقوعه کلدیکنی اهل کتابک نقض و ابطال ایدمه یه جکری بر جوق دلیلر ، شاهدلرله اثبات ایتشلردر . مراق ایدنلر بویولده یازیلان اثرلرله « مانسوخ من آیه اونسها نات بخیر منها او مثلاً » آیت کریمه سنک تفسیری صد دنده سرد ایتدیکنم مطالعاته مراجعت ایدرلر سه معلومات کافیه آله بیلیرلر . اساساً احکام سماویہ یی نسخ و تعدیل خصوصنده کی حکمت قانون خلقتک تضمن ایتدیکی حکمتدن فرقلی بر شیمیدر ؛ طفل نوزادی امریرمک ایجاب ایتدیکی زمان جناب حق قادینک مہ سنده نصل سود یاراتدیغنی ، اکل احتیاجی تحق ایتدیکی وقت چوجو غک نصل دیشلری چیقمه باشلادیغنی ، کلک نوغندن قورتلرک هر طور تشکلنده خالق حکیمک اولرده اوزمانه مخصوص خواص و مزایا ، الوان و اشکال ایجاد ایتدیکنی کور میور میز ؛ بو حکم باهره انظار عبرت اوکندہ تجلی ایدوب طوررکن احکام الہیہ نک نسخ و تعدیلی کیفیتنی قوانین طبیعیه نک اخلاقی ، نظامات اجتماعیهده بدعتلر احداثی ماهیتده تلقی ایتمه محل وارمیدر ؟

ظنمزه قالیرسه اهل کتاب ، او سقیم فکرلریله دین اسلامده و قرآندہ تخیل ایتدکری معایب و نقایصه کووه نه رک مسلمانلره هجول سوداسنه دوشه جکرینه عقللرینی باشلرینه طوبیلا یوب ده کندی اللریله کندی کتابلرینی نصل تحریف و تبدیللره اوغراتدقلرینی ، جانب ربانیدن منزل اولدیغنه معتقد بواندقلری احکام الہیہ یی پاپاسلرینک نه وجهه نسخ و ابطال ایتدکرینی دوشونسه لر کندیلری ایچون دهها خیرلی بر خط حرکت تعقیب ایتش اولورلر . فقط عجبا او زمان

حقت اوکایندیرمش اولدینی کتاب مجیده کیندن اول ایلدیرمش اولان کتب سماویہ نیک احکام اساسیه سی مصدق اولدینی تکرار ایدوب طورییور . بونک باشلیجه سبی ایسه بتون ادیان سماویہ نیک اصلری بر اواسی و بو اصلرک نسخ و تبدیل قبول اتمه مکله برابر متغایر سیلر، متنوع علتله منشأ اوله مامسیدر . احکام فرعیه ایسه بوقیلدن دکلدر . علمای اسلامک نسخ حقه نده کی نقاط نظریه کلهجه، جهور بونک عقلاً جائز و شرایع سماویہ نیک کافه سندده، حتی قرآنده واقع اولدینه قائل اولوب ایچلرند . قرآنده بالفعل نسخک وقوعی انکار ایدن ابو مسلم بن بحرذن بشقه بر فرد یوقدر . یالکز ابو مسلم، اولجه ده سوبلدیکمز وجهله، نسخک عقلاً جوازینه قائل اولقله برابر احکام قرآنیہ نیک برنده بویله بر حالک وقوعی قبول ایتما مکده در .

بزم شخصی مطالعه مزه کلهجه، قرآنک شرایع سابقه یی نسخ ایتمش اولدینی بر امر قطعی اولقله بوجهت اساساً مناقشه ساحه سندن خارج اولوب اصل بحث، قرآنده دیگر آیات ایله نسخ ایدلمش آیتلر وارمی یوقی ؟ مسئله سنه عاندر . قرآنده نسخک وقوعه طرفدار اولانلر بر طاقم آیاته ابتداء و بو آیتلرک مدلوللری فکرلری آچیقندن آچینه تأیید ایتما مکده اولدینی ادعا ایتما مکده درلر . آیتلر شونلردر :

(۱) ما نسخ من آیه او ننسها نأت بخیر منها او مثلها .

(۲) یا ایها النبی حرض المؤمنین علی القتال ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مأتین وان یکن منکم مائة یغلبوا الفأمن الذین کفروا بانهم قوم لا یفقهون . الآن خفف الله عنکم و علم ان فیکم ضعفا فان یکن منکم مائة صابرة یغلبوا مأتین وان یکن منکم الف یغلبوا الفین باذن الله والله مع الصابرين .

(۳) « فاذا انساخ الاشرار الحرم فاقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم وخذوهم و احضروهم واقعدو لهم کل مرصد ، و ففکرک مدافعلری بو آیتک عو و صفح و صبره دائر اولان سائر بتون آیاتی نسخ ایتمش اولدینی بیان ایتما مکده درلر .

قرآن کریمده نسخ وقوعی ادعا ایدنلرک استناد ایتدکاری بو اوج آیتدن برنجیسنده کی « آیه » کله سندن مراد ، آیتک تفسیری صره سنده کوریله جکی وجهله اونلرک قصد ایتدکاری معنا دکلدر . و بو آیتک نسخ کیفیتله قطعاً علاقه سی یوقدر .

ایکنجی آیت بو فکرک طرفدارلری ایچون قطعی بر دلیل تشکیل ایدمیله جک بر ماهیتی حائزدر . بز ایلک آیتک تفسیری صره سنده بو آیت حقه نده کی مطالعه، مزیه ده بر تفصیل سرد ایدمیلر .

اوچنجی آیت که، آیت سیفدر، بر معنای خاصه دلالت ایتما مکده اولوب نه آیت قتال ایله [۱] نه دیگر آیات ایله علاقه سی یوقدر . جناب حق فتنه وقوعه میدان ویرمامک، دین السهینک حاکمیتته خلل کلامک ایچون ایلروده مشرکک مکیه دخولی منع ایتما

[۱] « فاذا الفیم الذین کفروا فمرب الرقاب حتی اذا تخمتموهم فقتلوا الوثاق فاما مناً بمد واما فداء حتی تضع الحرب اوزارها » آیه .

دینلری، تقدیس و پرستش ایتدکاری پیله برلرندن موروث احکامی بازیمه اتخاذا ایتمش اولدقلرندن دولای یوزلری قیزارمازی ؟ شوراسی ده وارکه اهل کتاب اسلام حقه نده کی تنقیدات و اعتراضاتی مسلمنانلردن کندیلرینک بونجه دینی سیئاتلرینه، تحریف و تبدیللرینه آشنا ، تاریخلرینک خجالت آور صفحانه آگاه کیسه لره سرد ایتدکاری بیلسلر هیچ بری آغزینی آچوبده دینی مجادله و مناقشه وادیسند برتک سوز سوبلکه جرأت ایدمزدی .

شارع حکیمک مصلحته بناء وضع ایتدیکی بر حکمی یته حکمت و مصلحته بناء ازال ایدم جکی دیگر بر حکم ایله تعدیل و نسخ ایدمیلر سی جائز اولدینی یوقاریده سوبلشدک . یالکز شو جهتی قید و اخطار ایدم که بونک معنایی جناب حق حقیقت مصلحتی بیلمدیکی ایچون بر حکم ویرر، صکره اون دیکر بر حکم ایله نقض و تعدیل ایدر، ده صکره مصلحتی دیگر بر جهته کوره رک او حکمی ده نسخ ایلر دیمک دکلدر . بز مسلمنانلرک نقطه نظریه کوره نسخ شوندن عبارتدر : جناب حق بر طاقم اسباب و دواعی دولایسیله بر امتک مجموعی یاخود بر قسمی مکلف طومقی اوزره بر حکم تقدیر ایدر ؛ او اسباب و دواعی زائل اولوب ده برلرینه دیگر اسباب قائم اولونجه او حکمی نسخ ایله یرینه دیگر بر حکمی فرض قیلار . بو حاله نظراً بر حکمدن حکم ناسخه عدول نصل صرف مصلحت اساسنه مستند ایسه اولکی حکمک وضع و تقدیری ده عینی صورتله ایجاب مصلحته مبتیدر . بناء علیه مسئله نیک ، یهودیلرله مالک سائرله توهم ایتدکاری کی ، جناب حقت بر شیتک حقیقتنه صکره دن اطلاع حاصل ایتمی، یاخود هیچ بیلمامه سی کی شیلری استلزام ایدر جهتی یوقدر . « تعالی الله عن ذلك علواً کبیرا »

« بتون ایتلرده دیانت حقه نیک اصللری بر دره قاعده ثابتیه سی، که بین المسلمین اصلاحی اختلاف دکلدر، بوبابده سرد ایتدیکمز فکرک اصابتی تأیید ایدر . اوت، دین الهی اساساتی امتلرک اختلافیه تخالف اتمه جکی کی ازمنه و امکانه نیک تغایری ایله ده تغیر ایتمز . ایجاباتی تخالف، اسبابی تغایر ایدن وارسه اوده احکام فرعیه در . نته کیم « قل یا اهل الکتاب تعالوا الی کلمة سوام بیننا و بینکم الانعبد الا الله ولا نشرک به شیئاً ولا یخذ بعضنا بعضاً ارباباً من دون الله » و « انا اوحینا الیک کلاً و حیناً الی نوح و الذین من بعدهم آیتلری بو حقیقتنه اشارت ایتما مکده درلر . ذاتاً انبیای عظامک حقایق ثابتیه یی اعتراف و تأیید وظیفه سیله کیش اولدقلرند ، بر امر مقبول و مرغوبی رد و انکار، بر حق ابطال ایتما ، کوزل بر شیتی چیرکین کورمک، بر نینک نبوتنه قائل اولماق، بر کتاب سماوی به اینانماق کی حالانک هیچ بر نیدن صدوری امکان بولومادیسنده هیچ شبه وارمیدر ؟

باق ؛ رسول فطرت اولان محمد بن عبدالله (صلم) نصل الله ، اونک ملکلرینه ، کنابلرینه ، آرملرنده هیچ بر فرق کوزتمکسزین رسل کرامنک کافه سنه ایمان ایتمش اولدینی اعلان ایدیور ، جناب

ایستووردی؟ بو مقصده اساس و مقدمه اولاق اوزره دها اولدن مسلمانلره راست کلدکاری یرده مشرکاری اولدیرمه لری، یقالایوب حبس ایتلری، اوللری تعقیب و تحسیدن بر آن خالی قالممه لری حقنده امر و یردی. مقصد آیت بو مرکزده اولدیغه علمادن برینک «واقعہ والهم کل مرصد» آیتنی «مشرکارک ایجری کیره ماسی ایچون بتون مکه یوللرینی طوتیکز» یولنده تفسیر ایتسی قوتلی بر دلیل تشکیل ایدر.

بو آیتک مقصد و رودی حقنده اوزون اوزادی مطالعاتی، کتاب و سنتدن متعدد شاهدلریز واردرکه سالف الذکر «مانسوخ من آیه الی اخره» آیتک تفسیری صرمنده سرد و اتیان ایدیه جکدر. «بحواله مایشاء و یثبت و عنده ام الکتاب» آیت کریمه سنک تأویل و تفسیری حقنده اورداده متین و اساسلی فکرلر درمیان ایده جکز.

نسخ حقنده اساس اعتباریه سویله جکمز سوزلر شو وجهله تلخیص اولنه بیلیر:

(۱) نسخ مؤید اولیان بعض احکام عملیه فی الفا دیجکدر.
(۲) نسخ عقلاً جائز، فعلاً نایبدر. وقومی حکمت و مصاحبت ایجاباته مستنددر.

(۳) تورات و انجیل قرآن کریم واسطه سیله، یالکزاو دکل، احکام الهیه دن معدود اولیان احکام حوارین ایله دوچار نسخ اولشلردر. کذلک انجیل ده احکام توراتک بضرلینی نسخ ایتشددر.

(۴) نسخ وقوعی ادعا ایدنلرک مدار استنادی اولان آیتک تفسیرنده کوریه جکی وجهله احکام قرآنیه دن یک آزی منسوخدر.
(۵) قرآنده حکماً اولمایوب ده یالکز تلاوة نسخ وقوعه دایر موجود اولان قول و ادما نا قابل خطاب بر طاقم کسه لک ادعاسیدر.

(۶) بعض آیات قرآنیه نیک احادیث مرایه ایله منسوخ اوله بیلیمه سنک جوازیه دایر موجود اولان فکرک، بیلیمز لکله قرآنیه، دینلریه قارشى ارتکاب جنایت ایدن سفهانک فکر و مطالعه لرینک دکرندن فضله بر دگری یوقدر.

نسخ بختنده سرد ایده جکمز مطالعات اساسیه مزک خلاصه سی بونلردن عبارت اولوب هر برینه عائد تفصیلات یک ده اوزاق اولیان سالف الذکر «مانسوخ من آیه» آیتک تفسیری صرمنده کوریه جکدر.

مترجمی: محمد شوکت
عبدالمزیز چاوش

مجران اجتماعیمز

مؤلفی: برنس محمد سعید مایم یاشا

— ۲ —

انسانات اجتماعیه:

اداره حمیده، دره بکک اداره سنه قائم اولان اصول مرکزیه سیاسیه و اداریه نی تخریب ایتدیکی کی بواصول اداره دن متولد صنف

ممتاز اجتماعیه ده، افول سلطنت حمیده نی متعاقب نابید اولدیندن، هیئت اجتماعیه مملکت بر فترت مطلقه ده دوچار اولشدر. بناء علیه عثمانی جمعیت عوامنده هر دور کندی احتیاجاته کوره بر صنف ممتاز وجوده کتیردیکندن، بیک اوچ یوز یکریمی درت انقلابندن متولد اداره مشروطه ده مدنی، تکالی، سیاسی و اداری احتیاجاتک مذار تطمین اوله بیله جک وسائطک تحریری مجبوریته معروض بولنیور.

بو سائقه مجبوریته وظیفه سیاسی و اداریه سی مجلس ملیسنک مراقبه سی تحتنده ایفا ایتدیرن اداره مشروطه مز، مملکتک ترقی و عمرانی ایچون جمعیت عوامه موافق بر واسطه وجوده کتیرمسی یعنی ذاتی، اخلاقی، عقلی مزبیلری ایله تمیزایدن اشخاصدن، مادی و معنوی ثروت مستحصللرندن، مملکتک بی پایان ثروت طبعیه سندن استفاده ایده بیله جک ارباب صنعتدن، وجدانلری تنویر و ترقی مشترکی تأمین صورتیه حکمران اولاق ایسته ین اصحاب فضیلتدن مرکب بر صنف ممتاز تشکیل ایتسی لازم کلیر.

فقط بو صنف ممتاز، مأمورین دولت و یاندمای هایون هیئتلری کی سهولته تشکیل اولنه ماز. بویه بر صنفک تشکیلی خیلی بر مدته متوقفدر. ایسته بو سیله مملکت اوزمانه قدر حال حاضر اجتماعیدن بالمجبوریته تخلص ایده مز.

بوکا بناء، احوال حاضره اجتماعیه نیک فلاح ناپذیر بر وخامته دوچار اولماسی ایچون شیمیدیک یالکز ماضیده ارتکاب ایدلش اولان خطیأتک ممکن مرتبه منع تکرر و اصلاحنه اعتنا ایله اکتفا ایله مک ضرورتنده بولنیور.

بو سائقه ایله هر شیدن اول مسائل سیاسی و اداریه دن کلیاً ممتاز و حق دها زیاده حائر اهمیت مسائل اجتماعیه نیک موجود اولدیغی و بو مسائلک نشایجندن اوله رق خاطریمزه بیله کتیرمه مش اولدیغمز وظائف اجتماعیه نیک ایفاسیه مکلف بولندیغمز اوکرمه مز ایجاب ایدر. بو مسائل و وظائفک ادراک و ایفاسی ده، ایجاباتک اوکرمه نیلمسی یعنی بر معشر بشرک بر هیئت اجتماعیه مؤسسه حائنه کتیریه بیلیمسی

ایچون افرادینک عادات و حسیات مشرکه، افکار و اعتقادات مترادفه و غایه متحده ایله مربوطیه متوقف اولدیغک و بوروابطک زوالی، هر درلو امکان ترقینک انسلا بیله هیئت اجتماعیه مؤسسه نیک انقراضی مؤدی بولندیغک بیلیمسی لازم کلیر. چونکه ترقیات بشریه، افراد انسانیه نیک بهمه حال بر هیئت اجتماعیه مؤسسه صورتنده حیاتکذار اولسیه حصول پذیر اوله بیلیر.

الحاصل روابط اجتماعیه نیک ماضیده مجتمعا امرار اولنان حیات ایله ایستلافزک میراث معنوی و فکریسی یعنی بشر ایله زمانک اثری اولان غنمات و تعاملاتک تحدشدن تأسس ایتدیکنی و بو روابطه، انسانک قوه غفله ایله کشفنه ذاهب اوله بیله جکی بشقه هیچ بر رابطه نی

اقامه ایده میه جکنی بیلیم یز.